

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

PUHEMIESNEUVOSTON EHDOTUS EDUSKUNNAN TYÖJÄRJESTYKSEN JA EDUSKUNNAN VIRKAMIEHISTÄ ANNETUN LAIN 9 §:N MUUTTAMISESTA (PNE 1/2018 vp.)

Yleistä

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt pääesikunnan kuultavaksi otsikkoasiassa 19.10.2018. Toteamme kunnioittavasti seuraavan:

Puolustusvoimien näkemyksen mukaan ehdotus luo osaltaan edellytykset tiedustelutoiminnan tehokkaalle ja riippumattomalle valvonnalle ja turvaa näin julkista luottamusta tiedustelutoiminnan asianmukaisuuteen ja yksilöiden oikeusturvan toteutumiseen kaikissa tilanteissa.

Sotilastiedustelutoiminnan tehokas ja riippumaton valvonta edellyttää sekä jo olemassa olevia sisäisen ja ulkoisen valvonnan mekanismeja, että myös uusia ulkoisia valvontamekanismeja. Tiedustelutoiminnan parlamentaarisen valvonnan järjestäminen on olennainen osa ulkoisen valvonnan kokonaisuutta.

Tiedusteluvalvontavaliokunnan tehtävät

Ehdotuksessa tiedustelutoiminnan parlamentaarinen valvonta annettaisiin tehtäväksi tiedusteluvalvontavaliokunnalle, joka perustettaisiin osaksi eduskunnan valiokuntalaitosta.

Tiedusteluvalvontavaliokunta valvoisi yleisellä tasolla sekä siviili- että sotilastiedustelutoimintaa. Ehdotuksen mukaan valiokunnan tehtävänä olisi valvoa tiedustelutoiminnan asianmukaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta, seurata ja arvioida tiedustelutoiminnan painopisteitä samoin kuin seurata ja edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tiedustelutoiminnassa. Ehdotuksessa todetaan, että parlamentaarinen valvonta voisi olla vain hyvin rajoitetusti yksittäistapauksellista tai yksityiskohtaista.

Laillisuusvalvonnassa puolestaan valvottaisiin tiedustelutoiminnan lainmukaisuutta ja myös osaltaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta tiedustelutoiminnassa.

Kuitenkin valiokunnan tehtäväksi ehdotetulla *toiminnan asianmukaisuuden valvonnalla* voidaan ymmärtää tarkoitettavan myös lainmukaisuuden valvontaa, jolloin resurssien kokonaiskäytön näkökulmasta valvonnan tarkoituksenmukainen järjestäminen edellyttäisi valvontaan osallistuvien tahojen yhteistyötä. Tiedusteluvalvontavaliokunnalla olisi myös itsenäinen vireillepano-oikeus ottaa toimialaansa kuuluva asia oma-aloitteisesti käsiteltäväkseen.

Puolustusvoimat katsoo olevan tärkeää, että tiedustelutoiminnan valvontajärjestelmään sisältyvien parlamentaarisen valvonnan ja laillisuusvalvonnan tehtävät, roolit ja rajapinnat muodostuvat sekä säädöspohjaltaan että myös käytännössä selväpiirteisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi.

Tiedusteluvalvontavaliokunnan jäsenet ja käsiteltävän tiedon luonne

Tiedusteluvalvontavaliokunnalle ehdotetaan laajoja ja salassapitosäännöksistä riippumattomia tiedonsaanti- ja selvityksensaantioikeuksia kaikista valvontatehtävän hoitamiseksi tarvittavista tiedoista mm. tiedusteluviranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta.

Puolustusvoimat korostaa sotilastiedustelutoimintaan ja sen järjestämiseen liittyvien tietojen salassa pidettävyyttä ja korkeaa suojaustasoa. Puolustusvoimat pitää välttämättömänä, että tiedusteluvalvontavaliokunnan jäsenistä tehtäisiin ehdotuksen mukaisesti heidän suostumuksellaan laaja turvallisuusselvitys. Myös valiokunnan jäsenmäärää ehdotetaan mm. valvontatehtävän luottamuksellisuuden ja päätöksenteon sujuvuuden vuoksi perustellusti muita valiokuntia pienemmäksi.

Edelleen puolustusvoimat korostaa sotilastiedustelutoimintaan liittyvien tietojen suojaustason asettamia vaatimuksia tietojen käsittelylle. Tiedusteluvalvontavaliokunnalla tulee olla käytettävissään asianmukaiset ja riittävän suojatut tilat, työvälineet ja erilliset tietojärjestelmät valiokunnan käsittelemien tietojen ja asiakirjojen salassapidon turvaamiseksi.

Ehdotuksessa valiokunnan käsittelemien tietojen salassapitointressi on huomioitu hyvin. Puolustusvoimat pitää eduskunnan työjärjestykseen esitettyjä muutoksia tiedusteluvalvontavaliokunnan asiakirjojen salassapito-olettamasta, salassapitovelvollisuudesta, vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta erityisen tarpeellisina.